

תוכן עניינים

שער א': כללי	1
פרק א': המונח "זמני שהות" - הערה מקדימה	1
פרק ב': מבוא	3
פרק ג': בית-המשפט לענייני משפחה - סמכות מקומית	5
1. כללי	5
2. תובענה בעניין מזונות קטין - תקנות חדשות	8
3. תקנה 6(ב) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	8
4. תקנה 6(ג) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	9
5. תקנה 6(ד) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	9
6. תקנה 6(ה) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	10
7. תקנה 7 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	10
8. "רשאי להורות שתובענה תועבר לבית-משפט אחר" - תקנה 8 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	10
פרק ד': בית-המשפט לענייני משפחה - סמכות עניינית	13
1. סמכות בית-משפט שלום	13
2. המבחן הכללי - מבחן הסעד	13
3. מבחן הסמכות העניינית בבית-משפט לענייני משפחה - מבחן העילה	14
4. סעיף 1 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	15
5. סמכותו העניינית של בית-המשפט לענייני משפחה מתגבשת על-פי כתבי הטענות	18
6. מועד העלאת טענת חוסר הסמכות העניינית והשפעתו על תוצאת ההליך	19
פרק ה': סדרי דין בתביעות משמורת	21
1. עילת התובענה	21
2. בקשות על-פי חוק הכשרות המשפטית	22
2.1 כללי	22
2.2 בקשה להכרזת פסול-דין	22
2.3 בקשה להכרעת בית-המשפט בעניינים הקבועים בחוק הכשרות המשפטית	22
2.4 בקשה למינוי אפוטרופוס	23
3. מספר העתקים מכתב הטענות שיש להגיש בבקשה על-פי חוק הכשרות המשפטית	24
4. פירוט מסמכים מצורפים	24
4.1 תצהיר	24

4.2	צירוף מסמכים מיוחדים בבקשות על-פי חוק הכשרות המשפטית	24
5	זכות הטיעון הניתנת מכוח חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות	25
5.1	זכות הטיעון בהכרזת פסול-דין	25
5.2	זכות הטיעון לגבי תפקוד הורה	25
5.3	הסכמת המועמד למינויו כאפטרופוס	25
6	סדרי דין הנוגעים לפקיד הסעד בהליכים על-פי חוק הכשרות המשפטית	26
7	אישור הסכמים ופעולות על-פי חוק הכשרות המשפטית	26
8	סופיות פסק-הדין בנוגע לחוק הכשרות המשפטית	27
9	סמכות בינלאומית והמשפט הבינלאומי הפרטי	27
10	מתן רשות ערעור בענייני משמורת והסעד הזמני	27
	שער ב': תובענה בענייני משמורת, חינוך, ביקור, הבטחת קשר, יציאת הקטין מהארץ וחוק הכשרות המשפטית	29
29	פרק א': כללי	29
37	פרק ב': אופי הבעיות בסכסוכי משמורת	37
37	1. כללי	37
37	2. עיקרון "טובת הילד"	37
41	פרק ג': צו הורות פסיקתי	41
41	1. כללי	41
	2. מהותו של מוסד צו ההורות הפסיקתי אשר מכוחו ניתן כיום להכיר בהורותו של בן הזוג שאין לו קשר ביולוגי לילוד: האם בית-המשפט שמעניק את הצו מכונן את ההורות או שמא מדובר בצו המצהיר על הורות קיימת? ככל שמדובר בצו מכונן, מתעוררת השאלה השניה, אשר נדונה בעניין פונדקאות חו"ל, ועניינה באפשרות להחיל את צו ההורות הפסיקתי באופן רטרואקטיבי החל ממועד הלידה או לחלופין ממועד אחר הקודם למתן הצו. השאלה השלישית, שנדונה בעניין צור-וייסלברג, היא האם הצגת צו הורות פסיקתי או תעודה ציבורית אחרת, מהווה תנאי לרישום הורותו של ההורה הלא-ביולוגי במרשם האוכלוסין, או שמא הודעה שניתנה לפקיד המרשם מספיקה לצורך ביצוע הרישום	57
61	3. קיומם של התנאים למתן צו הורות פסיקתי	61
66	4. צו הורות פסיקתי איננו תלוי בהמשך הקשר	66
72	5. רישום שמות משפחה של ילדים שנולדו בהליך פונדקאות	72
74	6. מתן צו הורות פסיקתי כשאחד מבני הזוג איננו אזרח או תושב הארץ	74

7. בית-המשפט המחוזי הנכבד לא כלל בפסק-דינו התייחסות להסדרי שהות ומפגשים שיוציאו מהכוח אל הפועל את הכרעתו העקרונית בדבר מתן צו הורות פסיקתי. בנסיבות אלה יש מקום להשבת הדיון לבית-המשפט לענייני משפחה, על-מנת שיתן הוראות מתאימות תוך ליווי צמוד של גורמי הטיפול המתאימים, לרבות עו"ס לסדרי דין, באופן הדרגתי.	74
8. בקשה לתיקון צו הורות פסיקתי כך שצו ההורות הפסיקתי יחול באופן רטרואקטיבי.	74
9. האם בנסיבותיו של מקרה זה, עת נפרדו בנות הזוג בתחילתו של ההיריון של הנתבעת עם הקטינה, מתקיימים התנאים למתן צו הורות פסיקתי.	75
10. לא ייפלא כי "ההסכמה" - של בן הזוג ושל ההורה הגנטי - "היא תנאי בלעדיו אין" ליצירת ההורות.	76
פרק ד': קווים מנחים להכרעה בסכסוכי משמורת על-פי עיקרון טובת הילד.	79
1. זכות הילד ולא זכות ההורה	79
2. שינוי נסיבות	82
3. "אין לאטום אוזן לקול הדם"	83
4. חזקת הגיל הרך	84
5. טובת הקטין לפי הלכות המשפט העברי	84
6. ההשלכות הנובעות מ"חזקת הגיל הרך" (מתוך דו"ח הכנסת בנושא ילדים להורים גרושים (הוגש ביולי 2002)).	87
7. הצדקות להשארות "חזקת הגיל הרך" בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות.	88
8. התנגדות ל"חזקת הגיל הרך"	89
9. אפשרויות לשינוי "חזקת הגיל הרך"	90
פרק ה': מסוגלות הורית והתנהגות לא נאותה של הורה	93
פרק ו': רצון הילד	99
פרק ז': הסכם בין הורים החיים בנפרד וסמכותו של בית-המשפט באין הסכמה	105
פרק ח': חזקת הגיל הרך בבית-משפט לענייני משפחה ובבית-הדין הרבני	107
פרק ט': משמורת פיזית משותפת - חלוקת המזונות בין ההורים - בעין הלכת בע"מ 919/15	119
1. הלכת 919/15	119
2. דרכי יישומה של הלכת 919/15	121
2.1 על מעמדה של הלכת 919/15 משנקבעו המזונות בדרך של הכרעה שיפוטית	121

2.2 בחינת הצרכים תיבחן על-פי המפורט בכתבי הטענות ולא על-סמך נתוני הלמ"ס	130
2.3 הגישה בפסיקה הינה, כי אין בפסק-דין שניתן ב- בע"מ 919/15 כדי להוות לבדו שינוי נסיבות מהותי המצדיק שינוי חיוב במזונות שנקבעו בהסכם גירושין	130
2.4 ההלכה הפסוקה	130
פרק י': משקל חוות-דעת פקיד הסעד (עובד סוציאלי) ומומחים בסכסוכי משמורת	137
פרק י"א: הגשת תסקיר על-ידי פקיד הסעד (עובד סוציאלי) בתביעות למשמורת	143
פרק י"ב: משמורת ילדים ומסוגלות הורית	149
פרק י"ג: הכרעת בית-המשפט וסמכותו הכללית להורות על אמצעי שמירה	151
פרק י"ד: משמורת משותפת	153
פרק ט"ו: משמורת ילדים וכריכתה בתביעת הגירושין	161
פרק ט"ז: ההלכה הפסוקה	165
1. האם יש לאשר, לסרב או להתנות העברת משמורת של קטין בגיל 9 שנים לאביו לאמו בשל ניכור הורי כלפי האם המשמורנית אצלה הוא גר? ...	165
2. משמורת זמנית	188
3. משמורת פיזית משותפת	194
4. תנאי המשמורת על תינוק - הורים מסוכסכים	208
5. תביעות הדדיות למשמורת בלעדית - האבחנה בין המושגים: משמורת פיזית ומשפטית ואחריות הורית	212
6. סמכות עניינית נמשכת לדון בתביעת משמורת?	228
7. האם יש להורות על העברת הקטין למגורים ולמשמורת אביו, שעה שמומחית המליצה על העברת "רוב המשמורת" לידי האב? ...	235
8. סיום הסכסוך בין ההורים יקל מאוד על התפתחותן התקינה של הבנות ושלמותן הנפשית	243
9. האם ניתן לכפות את האישה לגור בארץ על בסיס הדין שהיא חייבת להניק את בנה? והאם החזקת הילדים היא זכות האב או האם, או שהיא זכות הילד?	252
10. כל אחד מהצדדים תובע לעצמו את משמורת הילדים וכל אחד מתנגד למשמורת משותפת. שני ההורים "חוטאים בילד", שתיית רעל גם אם היא בשוגג, הרי היא ממיתה. שני ההורים הם "מלח הארץ", שניהם בעלי מסוגלות הורית תקינה - אשר במאבקם מקריבים את ילדיהם	253
11. תביעת הבעל לאכיפת הסדרי הראיה	253
12. בקשת אב לקבל משמורת - קבלתה	253

13. העברת בדיקת עניינים של הקטינים על-ידי צו של בית-הדין הרבני אל רשויות הרווחה, הינה סעד וסיוע חשובים ביותר, וככל שמקומם במערכת הרווחה יוקדם, כך מידת טובתם והצלחת הטיפול יגדל.....	254
14. סירובה של האישה לקיים את החלטת בית-הדין הרבני העוסקת בהסדרי ראייה.....	254
15. ערעור על החלטת בית-הדין הרבני שקבע כי בסמכותו לדון בנושא משמורת ילדים.....	254
16. תביעת אב לשינוי המשמורת על בנו - קבלתה.....	255
17. התנאים לקבלת היתר להגירתו של קטין.....	263
18. מהותו של מושג ה"משמורת".....	268
19. הצורך בקביעת משמורת - חזקת הגיל הרך - מקום המסגרת החינוכית - חלוקת זמני שהות.....	284
20. בקשה בעניין "משמורת" אינה יכולה להתברר במסגרתו של הליך יישוב סכסוך.....	300
21. האם יש להורות למשיבה לשוב להתגורר באזור מגורי הצדדים יחד עם בנם התינוק של הצדדים לאחר שהחליטה להעתיק מקום מגוריה?.....	300
22. קביעת האם כהורה אחראי או עיקרי, לא גורעת כהוא זה מזכויותיו וחובותיו של האב כאפוטרופוס על הקטינים.....	315
23. תביעה לפי פקודת ביזיון בית-המשפט, בגין אי-קיום הסדרי ראייה בין התובע לבין ילדיו הקטינים.....	315
24. בקשתו של האב להורות לאם לשוב לעיר אילת ולהשיב את בתם המשותפת של הצדדים, קטינה כבת 3, להתגורר בעיר אילת.....	319
25. מרגע שבו חל גם שינוי בזרם החינוך, ודאי שינוי דתי, הרי שמדובר בעניין עקרוני, הנתון להחלטה משותפת של שני ההורים.....	320
26. בקשת רשות ערעור על החלטת בית-המשפט לענייני משפחה שקיבל חלקית את בקשת המשיבה לסעד דחוף לקביעת זמני שהות בין המשיבה לבין בנותיה הקטינות של המבקשת.....	321
27. בקשת האם בגדריו של הליך יישוב סכסוך לסעד דחוף להשבת הקטין א', פעוט יליד 00.00.19, להתגורר עימה.....	322
28. נוכח מצבו של הקטין, ממצאי חוות-דעת המומחית, האמור בתסקירי העו"ס לסדרי דין ועמדת האפוטרופה לדין, בית-המשפט מצא לנכון לקבוע כי הקטין יותר בחזקת האם, ימשיך להתגורר עימה וילמד במסגרת חינוך השייכת לזרם חב"ד.....	323
29. ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט לענייני משפחה שהעניק צו הורות פסיקתי למשיבות מבלי שהוגש תסקיר עו"ס בטרם נתינתו.....	323
30. תנאי הכרחי להגבלת אפוטרופסות לפי סעיף 27 לחוק הכשרות הוא כי הקטין הוכרז כ"קטין נזקק" והועמד תחת השגחתו של עובד סוציאלי או הוצא ממשמורתו של האחראי עליו (או כי התקיימו התנאים לכך).....	327

31. שעה שלא באה במסגרת הדיווח המלצה לשנות מקום מגורי הקטינה לעת הזו, ואפשרות זו לא הועלתה גם על-ידי האפוטרופסה לדין בית- המשפט סבר כי לעת הזו אין מקום להעברת הקטינה למגורים בבית האב..... 327

32. הגם שיש טעם לפגם בהתנהלות האב שהקליט את שיחותיו עם הקטינים, אין בכך כדי למנוע הרחבה של זמני השהות..... 327

33. לעיתים, כאשר הסכסוך בין ההורים נמצא בעצימות גבוהה, קיימת אי-הסכמה אף ביחס לנושאים פעוטים והדבר כמובן מקשה מאוד על קבלת החלטות לטובת הקטינים..... 337

34. טענת התובעת שהתנהגות הנתבע הובילה לניכור הורי חמור ומחיקתה מחיי הבנות, דבר שהפך את חייה וגרם לה נזק..... 337

35. הפרת הסכם הגירה - חיוב האישה בפיצויים בשווי של 680,000 ש"ח..... 338

36. בית-משפט קמא מצא, כי הנתק המוחלט בין האב לבין הקטינים נוצר בעיקר עקב הסתת האם את הקטינים כלפיו; כי ההתנכרות הקיצונית של הילדים לאביהם, תוך וויתור מוחלט על קיומו בחייהם, היא פרי הסתת האם - פיצוי בסך של 400,000 ש"ח..... 340

37. המונח "זמן ילד"..... 346

38. ילד על הרצף האוטיסטי - קביעה כי ביתה של האישה הוא הבית העיקרי של הקטין..... 350

39. מתן צו מניעה לטובת האב האוסר על העתקת מגורי הילדים שיישאר בחזקת האב..... 351

40. ניתוק קשר עם האב - כיבוד זכותו של הילד שלא להיפגש עם האב..... 352

41. שני ההורים אשמים באי-חידוש הקשר בין האב לבת, וכל אחד "תרם" את חלקו לכך. זאת אמרנו בלי לשמוע את הבת עצמה. בית-הדין לא סבר שיש תועלת בשמיעת הבת, שהרי ידוע האמור בחוות-דעת מקצועיות, שבטענות של ניכור הורי, לא יועיל לשמוע את קול הילד, ככל והוא מוסת, והדבר אף עלול להקשות על הקשר העתידי, ככל ויש לו סיכוי..... 353

42. מקרה זה בו האם במשך שנים כה רבות התקשתה להפריד בין כעסה ופגיעותה כלפי בעלה לשעבר ובין צרכי הקטינים, דבר שהוביל להחמרת הנתק עד אשר ניסיונות טיפוליים רבים כשלו, מצדיק הפחתה מסויימת במזונות הקטינים. האיזון בין תרומת האם למצב שנוצר, תרומת האב והצורך להבטיח שמירה על סיפוק צרכיהם הבסיסיים של הקטינים מוביל למסקנה שאין מקום לבטל את המזונות אלא להפחיתם במידה מסויימת ומדורגת..... 353

43. יש לקבל את המלצות עו"ס לסדרי דין והאפוטרופא לדין של הקטינים ולהורות כי מכאן ואילך ועד להחלטה אחרת, המפגשים בין האב לקטינות יתקיימו תחת פיקוח במסגרת "מרכז הקשר"..... 357

44. ניתן לסכם את השיקולים שעל בית-המשפט לשקול בדונו בשאלת ביטול מזונות לילד מרדן באופן הבא - ביטול המזונות יעשה במקרים קיצוניים ונדירים ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר, כגון הקטנת המזונות..... 358

45. בקשת המבקשת להורות כי משמורתו הזמנית של הקטין, כבן 6.5, תהיה בידי המבקשת ולהעברת הקטין לטיפולו והשגחתו לנוכח ניכור הורי וסיכון של הקטין..... 358

46. בקשה למינוי מומחית לטיפול ב"ניכור הורי"..... 359

47. העברת הילדים לאחריית האב..... 360

48. טובתו של הקטין הינה להמשיך את לימודיו בכיתה א' במסגרת הלימודית הנוכחית כהמשך ישיר לגן הילדים. גם אם לא הייתה מתקבלת המלצת העו"ס, הרי שלא עלה בידי התובעת להוכיח כי טובתו של הקטין היא בשינוי המסגרת הלימודית. על-כן, יש לקיים את ההסכם בין הצדדים..... 360

49. שעה שמגיע סכסוך מסוג זה לפתחו של בית-המשפט, עליו להכריע בסכסוך על בסיס עקרון טובת הילד המהווה "מגדלור" לכל צעד ושעל של בית-המשפט..... 361

50. ביישומו של עקרון "טובת הילד" נדרש בית-המשפט לשקול כל מקרה לנסיבותיו, ולהכריע ביחס לטובת הילד הספציפי אשר עליו נסב הדיון, מהי טובתו הקונקרטיית..... 361

51. בחינת טובת הקטין לשם הכרעה בסוגיית מסגרת החינוך מצריכה את בית-המשפט להיעזר בתסקירים ובחוות-דעת מומחים להם יש את היכולת והכלים המתאימים לבחון את המקרה בעין מקצועית ואובייקטיבית. אמנם, התסקיר אינו בגדר עדות או עדות מומחה במשמעותו לפי הסעיפים 20 ו- 26 לפקודת הראיות אך הוא בעל מעמד מיוחד..... 361

52. פסק חוץ איננו מוכר באופן אוטומטי בישראל, ונדרש שהוא יעבור הליך קליטה כדי שניתן יהיה לאוכפו או להכיר בו בישראל..... 361

53. חוק אכיפת פסקי חוץ מתווה שני מסלולים עיקריים שעל בסיסם ניתן לקלוט פסק חוץ: מסלול האכיפה ומסלול ההכרה, כאשר ההבדל בין שני המסלולים נעוץ במהותו של פסק החוץ אותו מבקשים לקלוט. בעוד שפסק חוץ המטיל חיוב אישי ניתן לאכיפה, פסק חוץ שאיננו מטיל חיוב אישי (אלא, למשל, קובע סטטוס), אינו ניתן לאכיפה, והמסלול הרלוונטי לגביו הוא הכרה..... 361

54. במקרה שילד אינו רוצה קשר עם אחד מהוריו, על ההורה שעימו גר הילד מוטל הנטל לשכנע את בית-המשפט שיש סיבה מוצדקת לסירוב הילד לקשר. אם אין לו הסבר, בית-המשפט יסיק שההורה המועדף תורם, במעשה או במחדל, למצב. אין צורך לקבוע שמדובר בניכור הורי או בחומרתו..... 362

55. בקשה ל"שינוי זמני שהות"..... 362

56. השיקול המרכזי כאשר נבחנת שאלת העתקת מקום מגורים הוא טובתו של קטין.....	364
57. מתן חיסוני השגרה.....	364
58. השינוי המתבקש בתובענה אינו מקובל על הנתבע. על-כן, בהיעדר הסכמה בין ההורים בעניין הנתון לאפוטרופסותם (זרם החינוך) (סעיף 6(א) להסכם), נתונה ההכרעה באותו עניין לבית-המשפט.....	367
59. עצם ההתערבות בתא המשפחתי ובזכויותיהם הטבעיות של הורים כלפי ילדיהם, הינה צעד חריג ביותר כאשר לעיתים לא די אף בטובת הקטין עצמו.....	367
60. במקרה דנן, המלצת כל הגורמים המקצועיים הינה מתן אחריות הורית משותפת. דווקא במקרה דנן, ישנה חשיבות מיוחדת למתן מעמד שווה לשני ההורים, לאור התנהלותה של האם המעידה כי היא סבורה שהינה בעלת יכולות הוריות טובות יותר מהאב וראויה ממנו כהורה, ולאור העובדה שהאם פועלת באופן חד-צדדי בעניין הקטינים, באופן הממעיט מחשיבות האב בחיי הקטינים. לפיכך, דווקא בתיק זה, ישנה חשיבות להעברת מסר ברור לפיו אף הורה אינו "עליון" על ההורה האחר, והחלטות מהותיות בעניין הקטינים צריכות להתקבל בהסכמה, או לחילופין באישור בית-המשפט, ולא באופן חד-צדדי.....	368
61. משמורתם של הילדים תעבור באופן זמני לחודשיים ימים לידי האב.....	368
62. חובתו המוחלטת של האב לזון את ילדיו ללא קשר לחלוקת זמני שהות.....	369
63. לא ניתן להפריד בין שתי ההכרעות הזמניות בעניין הצדדים וילדיהם - הסדרי השהות ודמי המזונות הזמניים.....	369
64. סוגיית מעבר המגורים.....	370
65. חשיבותו של הקשר בין המשמורן ובין ההורה שאינו משמורן, מצויה בלב ליבה של בחינת טובתם של קטינים.....	370
66. במקרה זה, עלה בידי האב לסתור את חזקת הגיל הרך, באופן שבו למרות גילו של הקטין, יש מקום לקבוע אחריות הורית משותפת.....	371
67. זמני השהות עם האם אינם משפיעים על גובה השתתפותה במזונות הילדים.....	372
68. מדובר במקרה שבאופן מובהק שיצדיק את השימוש בסמכות בית-המשפט לענייני משפחה לסטיה מדיני הראיות הרגילים לשם עשיית משפט צדק.....	372
69. הכרעה בבקשה בנוגע למשך התקופה של נסיעת הקטין לחו"ל עם אביו צריכה להיות מוכרעת לאור עקרון טובת הילד.....	374
70. דרך המלך היא ריכוז ההליכים המשפטיים בעיניו של הקטין בבית-המשפט לענייני משפחה.....	374
71. חיסון קטין בחיסוני שגרה המומלצים על-ידי משרד הבריאות.....	375

72. ממזור הקטינה ולפגיעה בייחוס שלה	376.....
73. עילה לשינוי הסדרי השהות הפסוקים	377.....
74. אופן ניהול הליכים לפי חוק הנוער בפני בית-המשפט לענייני משפחה, קביעה מהי המסגרת הדיונית המחייבת ומהי המסגרת הדיונית המתאימה	378.....
75. לא נמצאה הצדקה להוצאת סיכומי התשובה של האפוטי' לדין מהתיק בשל האיחור בהגשתם, זאת, לנוכח המתכונת הדיונית הגמישה הנוהגת בבתי-המשפט לענייני משפחה	380.....
76. בבואו לדון ולהכריע בסוגיית משמורת קטין, מציב בית-המשפט לנגד עיניו שיקול עיקרי אחד והוא טובת הקטין	380.....
77. התרשמותו של המותב הקודם בתיק (כבי' השופט בן ציון ברגר) בשנת 2015, למעלה משלוש שנים לאחר שהאב יצא מביתו בשנת 2012, כשהניכור בין האם למי' כבר היה קיים (כך שאין מדובר בתחילת הדרך כטענת ב"כ המשיבה בפנינו בישיבת הערעור, כמצויין לעיל), כי האחריות לניכור זה מוטלת על שני ההורים כאחד. היינו בחלקים שווים, קשה להמעיט מערכה של התרשמות זאת של המותב הקודם בתיק, שליווה הצדדים, לרבות סוגיית הניכור ההורי, במשך מספר שנים	380.....
78. ביני לביני, זכות גדולה מאוד נפלה בידי הילדים שלאחר כל התלאות שעברו וכל המהמורות שפקדו את חייהם, הדמות ההורית שהכירו והמשמשת להם כאמא לכל דבר ועניין, תוכר כזאת גם מהבחינה המשפטית. במהלך ההליכים שהתקיימו בפני התרשמותי כי חרף שהאם איננה "מושלמת", היא עדיין הורה שמנסה, אוהב ובעיקר לומד - וכל אלו הופכים אותה להורה טוב. המחשבה שהאב ביקש למנוע מהילדים לזכות בהורותה של האם, מעידה אף היא על מארג שיקולים, שייתכן ולגיטימי, אולם לא הולם את טובתם של הילדים ויש גם בו להעיד על מידת (אי) מסוגלותו ההורית	381.....
79. לכל הורה פררוגטיבה הורית לנהוג כפי שהוא מאמין שזו טובת הקטין. שיקול-דעתו של הורה אחד אינו מאיין שיקול-דעתו של ההורה האחר. במקרה של מחלוקת גוברת טובת הקטין	381.....
80. שעה שהתביעה דן קרובה מאוד במהותה לתביעה בעניינו של קטין, הרי שיש להחיל על המקרה דנא את ההלכה המושרשת לפיה בבואו לדון ולהכריע בסוגיית משמורת קטין, מציב בית-המשפט לנגד עיניו שיקול עיקרי אחד והוא טובת הקטין	381.....
81. בענייננו, שני הצדדים, הוריו של הילד, הינם האפוטרופסים הטבעיים. האפוטרופסות טומנת בחובה את זכות ההורה להחליט בנוגע לטיפול הרפואי בילד, החובה והזכות לדאוג לצרכיו השונים, כמו גם לנכסיו של הילד, להחליט על מוסדות הלימוד שלו, על קביעת החינוך שלו וכיוצא בזה - סוגיה בעניין משמורתו של ילד, נשקלת בהתאם לטובתו הקונקרטי של הקטין אשר עניינו נדון בפני בית-המשפט	381.....

82. אחת התופעות הקיימות מידי פעם בבתי-הדין, שהאב דורש משמורת משותפת - ואיננו מסתפק בהסדרי השהות המקובלים בדרך כלל - למרות שהוא מגלה קושי רב בעמידה בהסדרי השהות המצומצמים שהיו עד כה - לעיתים אנו עדים לכך, שמאחורי דרישה זו עומדת מטרה פיננסית, שמאן דהוא נתן עצה לאב לדרוש כן כדי להפחית את חיובו במזונות ילדיו או במדורם, שהרי לכל הפחות בית-הדין יחייבוה מדיני צדקה.....382
83. בתביעת משמורת מעורבים לא רק בני הזוג כצדדים ישירים לסכסוך, אלא גם ילדיהם. מאחר שהכרעה בשאלה היכן יתקיים הדיון בנוגע למשמורת הילדים היא בעלת השפעה גם על ילדיהם של בני הזוג, חובה על הערכאה הדנה בטבעיות הפורום לבחון בראש ובראשונה את השלכות הכרעתה על הילדים, על טובתם ועל זכויותיהם.....382
84. טענת האיש כי למרות פסיקת בית-המשפט שקבעה בשעתו כי משמורת הילדים בידי האישה, בפועל הוא זה נשא בצורכיהם ולכן לא היה לו חוב כלפי האישה, אינה יכולה לעמוד נוכח הוראות ההחלטה המשלימה אשר הכירו בזכותה של האישה לגבות מזונות מהאיש גם לאחר פסק-הדין.....382
85. כאשר עולה סוגיית ברירת הפורום הנאות, על בית-המשפט לשקול מיהו הפורום "הטבעי" לדון בעניין - האם זה הפורום "המקומי" או שמא הפורום הזר.....382
86. העברת הקטינות למסגרת לימודית ממלכתית דתית.....383
87. כאשר הטענה בדבר פורום לא נאות מועלית במסגרת סכסוך על משמורת ילדים יש לבחון בראש ובראשונה את השלכות ההכרעה בעניין זה על טובתם וזכויותיהם של הילדים.....384
88. מקום שאין הסכמה בין ההורים ובית-המשפט נדרש להכריע הוא יעשה כן לפי "עיקרון טובת הילד" אשר הוכר בפסיקה כ"שיקול על" המנחה לבדו בסוגיות משמורת ילדים, מבלי שיישקלו לצידו באופן עצמאי שיקולים אחרים.....384
89. קביעת מקום מגורי קטין על רקע שינוי במקום מגורי ההורה המשמורן - לא הוכח כי האם מבקשת להרחיק את הקטינות מאביהן.....385
90. שאלת השבת הקטינים למקום מגוריהם ערב מלחמת חרבות ברזל, לאחר תקופת פינוי שארכה שנתיים ימים - בתום הפינוי ככלל על הקטינים לשוב למקום מגוריהם הקודם.....385
91. התקבלה עמדת האפוטרופוס לדין, לפיה, ככלל, טובת הילדים בקנה אחד עם מקום מגורי הורים בסמיכות. עם-זאת, לנוכח הנתק הממושך בין האב לקטינים, והעובדה כי ממילא חידוש הקשר מצריך מעורבות גורמי טיפול, ומרכז קשר, כי אז יש מקום שלא לחייב את האם לשנות את מקום מגוריה הנוכחי.....387

92. על-פי הפסיקה יש צורך לאפשר לקטין לקשור קשרים עם בני גילו בסביבת מגוריו, אשר בשלב זה מצויה בחלק גדול יותר של הזמן במקום מגורי המבקשת.....	388
93. מניעת מעבר המשיבה להתגורר בא' וכפיה עליה להמשיך ולהתגורר בקרבת מגורי המשיב המתגורר אצל הוריו תהא בניגוד גמור לטובתה של הקטינה בניגוד לרצונה ותפגע כאמור באם.....	389
94. מבחן טבעיות הפורום.....	389
95. באיזה גן תשתלב הקטינה.....	390
96. כל שינוי בחיי קטין, פוגע ביציבות ובקביעות, גורם לחוסר וודאות, ועלול לגרום לקטין נזק, לעיתים בלתי-הפיך.....	391
97. יש לאפשר לאם להגר עם הקטין - בבחינת "טובתה היא טובתו".....	391
98. הכרעה בשאלת קיומו של ניכור הורי והאם הוא עולה כדי עוולה נזיקית, תיעשה על-פי נסיבותיו של כל מקרה ומקרה.....	392
99. הקטינים מתנכרים לאביהם - התובע, הינם סרבני קשר.....	392
100. בנסיבות אלה, בהן נוצר נתק ממושך בין האם לבין הבן, והאם מתנגדת באופן נחרץ לדרכי הטיפול שהוצעו על-ידי הגורמים המקצועיים - לא ניתן לקבוע בעת הנוכחית זמני שהות בין האם לבין הבן.....	393
101. נקבעה משמורת הקטינים בידי הנתבע עניין המשליך באופן ישיר על זכאות הנתבע לקבלת קצבאות הילדים לידיו.....	394
102. הפסיקה המשפטית קובעת כי רכישת ריהוט לקטין מהווה חלק מצרכיו של קטין, אולם לא די בכך כדי להשית חיוב על האב, במסגרת תביעה למזונות קטין.....	394
103. חובתו של הורה משמורן לדאוג לטובתו של קטין ובכלל זה לקשר סביר עם ההורה השני. במקרה דנן, האם מתעלמת לחלוטין מהחלטות בית-המשפט.....	395
104. התנהלות האם, זלזולה בהחלטות בית-המשפט, חשש שניצני הניכור ההורי שניכרים כבר כעת יבשילו לכדי סרבנות קשר וניתוק מהאב.....	396
105. נדחתה הטענה שהמתאמת חרגה מסמכותה. מדובר במתאמת הורית בעלת סמכות הכרעה.....	396
106. תביעת האב לפי פקודת ביזיון בית-המשפט כנגד האם בגין אי-קיום זמני שהות עם ילדיו במשך ארבע שנים.....	397
107. כיום שלושת הילדים נמצאים במשמורתו הפיזית הבלעדית של האב, כאשר זמני השהות בין האם לבין הילדים מתקיימים לשעה אחת בלבד במרכז קשר. משמעות הדברים כי הילדים נמצאים באופן מלא עם האב והוא זה שנוטל בכל ההוצאות והצרכים שלהם והאם אינה משתתפת כלל וכלל בהוצאות אלו.....	398
108. סרובו של האב לקבל ולהבין כי ללא כל קשר למחולל המשבר הרי שישנו מצב נתון שבו יש צורך לעשות דרך לשיקום/חידוש הקשר בינו ובין ילדיו, מעידה כי האב רואה את עצמו לפני ילדיו.....	399

109. עתירת המבקש להרחבת זמני השהות - לא נמצא בנימוקי האם כל נימוק מבורר המוביל למסקנה כי יש להעדיף הורות לקטינה על פני זו של האב. לא נטען וממילא לא הוצגה כל ראיה ממנה ניתן ללמוד על ליקוי בהורותו של האב ומדוע שהקטינה לא תקיים עימו מפגשים הכוללים לינה..... 400

110. טובתם של הילדים מחייבת נקיטה בהליך קשה והוא הוצאת הילדים ממשמורת הוריהם והעברתם למרכז חירום, על-מנת לחדש את הקשר בין האב לבין הילדים, וכן על -נת למנוע נזקים רבים שעלולים להיגרם לילדים, ובמטרה לשמור על שלומם הנפשי ומניעת סיכונים..... 400

111. אם אכן מדובר בהסתה, אין מקום להורות על העברת המשמורת, וודאי אין לתת "פרס למסית" ולהעניק לו את מבוקשו בכך שינותק הקשר עם ההורה האחר..... 401

112. האם לא הוכיחה כי זמני השהות אשר נקבעו לצדדים עם הקטין מ' חדלו להתקיים בשל התנהלות האב..... 402

113. חזרה הדרגתית של הקשר בין האב וילדיו - האב ייפגש עם הילדים פעמיים בשבוע..... 403

114. משמעות זמני השהות, שהינם רחבים באופן יחסי, שעצם המעבר ל-X לא יביא פגיעה בקשר של המשיב עם הקטינים..... 404

115. קביעת מזונות ומדור - מדובר בסעד מידתי, אשר מתיישב עם חובתם ההדדית של הצדדים לזון את הקטינה ועם חובתו של "הורה משמורן" לקחת אחריות על קיום הקשר עם ההורה השני..... 404

116. האם הסכימה לקביעת זמני השהות ואילו האב טען כי המדובר בתסקיר מוטה הנשען על עובדות שגויות..... 405

117. הפסיקה הטעימה כי השאלה אינה האם הקטינים כשלעצמם צריכים את המעבר והאם המעבר ייטיב עימם, השאלה גם אינה האם המעבר מוצדק. השאלה היא, מה טובתם של הקטינים במצב שנוצר כאשר ההורה המשמורן מבקש לעבור..... 406

118. ככל שהתובע סבור שיש כיום טעמים המצדיקים בחינה מחודשת של זמני השהות בעניינם של הקטינים או את חידוש הקשר לרבות הטענה לניכור הורי, הרי שעליו לשוב לאותה ערכאה שקנתה סמכות כדין לדון בסוגיות אלה - היא בית-הדין הרבני..... 407

119. לא נמצא להסיג את שגרת ההורות לאחור על בסיס טענה לשיחה בה נשמע האב שרוי בגילופין..... 407

שער ג': הקטין..... 409

פרק א': קטינות ובגירות - סעיף 3 לחוק..... 409

1. מבוא..... 409

2. חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול)..... 409

3. אימתי נפסקים מזונות קטינים?..... 410

פרק ב': פעולות של קטין - סעיף 4 לחוק..... 411

413	פרק ג': ביטול פעולות של קטין - סעיף 5 לחוק
415	פרק ד': סייג לביטול פעולות - סעיף 6 לחוק
415	1. מבוא
415	2. הימורים
416	3. פגיעה בשיער
416	4. אחריות בנזיקין - נשיכת כלב
416	5. רכישת מיכל גז
416	6. צילום קטינים
417	7. רכישת מכשיר סלולארי
419	פרק ה': פעולות בטלות - סעיף 6א לחוק
423	פרק ו': פעולות טעונית אישור בית-המשפט - סעיף 7 לחוק
423	1. כללי
423	2. סעיף 7 לחוק הכשרות למול סעיף 20 לחוק הנ"ל
425	פרק ז': הכרזת פסלות - סעיף 8 לחוק
425	1. כללי
425	2. ההבדל בין פסול-דין לחסוי
426	3. הכרזת פסלות פועלת מכאן ולהבא
429	4. חולשה שכלית או גופנית
430	5. האם אדם שמונה לו אפוטרופוס בהתאם לסעיף 33 לחוק הכשרות, הינו פסול-דין?
430	6. חובת ההוכחה
431	7. תרדמת
433	פרק ח': פעולות של פסול-דין - סעיף 9 לחוק
435	פרק ט': ביטול ההכרזה - סעיף 10 לחוק
437	פרק י': חישוב גיל - סעיף 11 לחוק
439	פרק י"א: חזקת תאריך הלידה - סעיף 12 לחוק
441	פרק י"ב: שמירת דינים - סעיף 13 לחוק
443	פרק י"ג: המרת דתו של קטין - סעיף 13א לחוק
445	פרק י"ד: מעמד ההורים - סעיף 14 לחוק
445	1. כללי
450	2. הגשת תביעה על-ידי אחד מן ההורים
451	שער ד': פקיד הסעד (עובד סוציאלי) ובית-המשפט
451	פרק א': מבוא
453	פרק ב': יחסו האמביוולנטי של פקיד הסעד (עובד סוציאלי) לבית-המשפט
455	פרק ג': תפקיד פקיד הסעד (עובד סוציאלי) אל מול מערכת המשפט
461	פרק ד': מעמדו המשפטי של פקיד הסעד
461	1. כללי
461	2. פקיד סעד (עובד סוציאלי) כיוזם הליכים בבית-המשפט

464.....	3. פקיד הסעד (עובד סוציאלי) בתפקידו כעד בבית-המשפט
467.....	פרק ה': תסקיר
467.....	1. הגשת תסקירים לבית-משפט
467.....	2. סוגי תסקירים
469.....	3. תוכן התסקיר
470.....	4. דרכי טיפול מומלצות
470.....	5. הגשת התסקיר
470.....	6. התסקיר כ"חוות-דעת מומחה"
472.....	7. חקירה נגדית של פקיד סעד (עובד סוציאלי)
472.....	8. ערכו הראייתי של התסקיר ומידת השפעתו על החלטת בית-המשפט
474.....	9. טענות לתוכן התסקיר
477.....	10. חיסוי התסקיר
479....	פרק ו': פקיד הסעד (עובד סוציאלי), משמורת ילדים והסדרי ראייה
479.....	1. משקל חוות-דעת פקיד הסעד (עובד סוציאלי) ומומחים בסכסוכי משמורת
479.....	2. הגשת תסקיר על-ידי פקיד הסעד (עובד סוציאלי) בתביעות למשמורת ילדים
484.....	3. הגשת תסקיר בתביעה להעברת מקום מגורים
497.....	שער ה': סדרי דין וראיות בבית-המשפט לענייני משפחה
497.....	פרק א': פתיחת תיק בבית-משפט לענייני משפחה
497.....	1. כללי
498.....	2. דין ישן
498.....	3. כתבי טענות - כללי - תקנה 10 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)
498.....	3.1 צורתם של כתבי הטענות - תקנות 9 עד 15 לתקנות סדר הדין האזרחי החדשות (תשע"ט)
499.....	3.2 אי-קבלת מסמך - תקנה 33 לתקנות סדר הדין האזרחי החדשות (תשע"ט)
502.....	4. דין ישן וההלכה הפסוקה
503.....	פרק ב': כתב תביעה והגנה ובקשות
505.....	1. כתב תביעה - תקנה 11 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)
505.....	1.1 הדין
505.....	1.2 דין ישן - תקנה 258 לתקסד"א הישנות (תשמ"ד) והלכה פסוקה
506.....	1.3 תשלום אגרה בבית-משפט לענייני משפחה
507.....	1.4 סיווגם של סעדי התביעה ואופיה - האם מדובר בתביעה לסכום קצוב או בתביעה בשל נזקי גוף שאין צריך לשום אותה בסכום? 511....

1.5 בקשה לפטור - הקפדה יתרה בכל הנוגע לאוכלוסיות מיוחדות.....	511
1.6 תביעה לסכום כסף קצוב.....	512
1.7 המבקשת לא עמדה בנטל ההוכחה הנדרש למצבה הכלכלי בבקשה לפטור מאגרה.....	512
1.8 הבקשה הוגשה בלא פרטים מלאים, הפרטים שהוגשו אינם יוצרים מצג שלם ומהימן, כדרישת התקנות.....	512
1.9 האם על התובעת להשלים את סכום האגרה לכדי שיעור של 1% מסכום התביעה או שמא עליה לשלם אגרה מופחתת.....	513
1.10 תקנות האגרות משפחה אינן חלות על הליכי ערעור בבית-המשפט המחוזי, שם יחולו תקנות האגרות הכלליות.....	513
2. הרצאת פרטים - תקנה 12 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	514
2.1 כללי.....	514
2.2 ההלכה הפסוקה - דין ישן.....	515
2.2.1 כללי.....	515
2.2.2 כתב תביעה - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות).....	516
2.2.3 בקשת ביניים - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות).....	517
2.2.4 סעדים בשל תביעות שונות - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות).....	517
2.2.5 גילוי מסמכים מוקדם וציון בקשות קודמות - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות).....	518
3. כתב הגנה, תביעה שכנגד והודעת צד ג' - תקנה 13 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	522
3.1 כללי.....	522
3.2 דין ישן.....	522
3.2.1 תקנה 258 לתקסד"א (ישנות).....	522
3.2.2 הרצאת פרטים - תקנה 258ד(ה) לתקסד"א (ישנות).....	523
4. כתב טענות נוסף - תקנה 14 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	523
5. סעדים בשל תביעות שונות - תקנה 15 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	524
5.1 כללי.....	524
5.2 הלכה פסוקה - דין ישן.....	527
6. אימות כתב טענות בתצהיר - תקנה 16 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	527
6.1 כללי.....	527
6.2 הלכה פסוקה - דין ישן.....	529
6.3 הרצאת פרטים - תקנה 258ד(ה) לתקסד"א (ישנות).....	530

7. גילוי מסמכים מוקדם וציון בקשות קודמות - תקנה 17 לתקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	531
7.1 כללי.....	531
7.2 הלכה פסוקה - דין ישן.....	533
8. בקשות בהליך - תקנה 18 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	535
8.2 פרק ח' לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (תקנות עד 49 עד 55) - בקשות.....	537
8.3 תקנה 1258 לתקסד"א (ישנות).....	540
9. הוראות נוספות - קבלת מסמך - מזכיר משפטי - תקנה 19 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	541
10. הלכה פסוקה - דין ישן.....	542
10.1 הצגת מסמכים השייכים לצד ג'.....	542
10.2 מסמכים מצורפים - דין מסמך חסר.....	542
פרק ג': סדרי דין וראיות.....	545
1. הדין.....	545
2. "בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק" - סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	545
3. עדות של קטין - סעיף 8(ב) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	550
4. מינוי מומחים - סעיף 8(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	551
4.1 מבוא.....	551
4.2 מינוי מומחה.....	555
4.3 הגשת חוות-הדעת.....	556
4.4 חקירת המומחה.....	556
4.5 שכר-טרחת המומחה והוצאותיו.....	556
4.6 פקיד סעד (עובד סוציאלי).....	557
5. תובענות לפי חוק למניעת אלימות במשפחה - סעיף 8(ד) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	557
6. תובענה לפי חוק הירושה - סעיף 8(ה) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	557
7. הזמנת עד מטעם בית-המשפט וקבלת עדותם.....	558